Vasili

Heyif ki, polkovnik çıxdı aradan,
Onu parça-parça elərdim, inan.

Mürsəl tüfənginin başına Koxanın papağını keçirib oynaya-oynaya gəlir.

Vəli

Söylə, Mürsəl kişi, bu nə oyundur?
Kimin papağıdır bu papaq

Mürsəl

Gen dur!
Əclaflıq, məclaflıq çanağıdır bu,
Gorbagor Koxanın papağıdır bu!

(*Papağı yerə çırpıb təpikləyir.*)

Nəbi

Qaçaqlar, qəhrəmanlar, düşmən basıldı, ancaq,
Dava qurtarmamışdır, unutmasın hər qaçaq.
Dostlarım, arxayınlıq əsla yaraşmaz bizə,
Düşmən qüvvə toplayıb gələcək üstümüzə.
Ən dəhşətli, ən ağır döyüşlər qabaqdadır!
Ağ günümüz, baxtımız bu ana torpaqdadır!

"Koroğlunun dəliləri" mahnısı altında qaçaqlar hərəkət edirlər.

Alı

Get, oğlum, get, mənim dağlar qartalım,
Vuruş aslan kimi, qadanı alım.
Get, sənə desinlər, ay Qaçaq Nəbi!
Dostları özündən ay qoçaq Nəbi!

PƏRDƏ

1940-1960

DURNA

Üç pərdəli musiqili komediya

İŞTİRAK EDƏNLƏR

Murad	– briqadir (aşıq)
Durna	– kolxozçu (briqadir)
Kərim dayı	– Durnanın atası
Nisə	– Durnanın anası
Qəmər	– kolxozçu
Hilal	– kolxozçu
Dursun	– kolxozçu (tənbəl)
Nəcəf	– Dursunun atası
Şərəf	– Dursunun anası
Lalə	– kolxozçu
Kolxozçular	

BİRİNCİ PƏRDƏ

Dağ ətəyi. Çay kolluqları görünür. Bir ağac altında çayxana.Bir tərəfdə qapan var. Qızlar səbətlərdə çay yarpaqları gətirib təhvil verirlər. Durna gəlir. Uzaqdan gələn aşıq Muradın səsinə qulaq asır.

Durna. Odur... O çaldıqca ürəyim yerindən oynayır. Elə bil bu dağlar, bu çəmənlər, güllər, çiçəklər mənim ürəyimlə birgə gülür. (*Oxuyur.*)

Yar çalır, qəlbimin teli oynayır,
Hər teldə aşığın əli oynayır.
Baharın çiçəyi, gülü oynayır,
Çal aşıq, sənin o, sazına qurban,
Gəl cavan ömrünün yazına qurban.

Hər tərəf, lalədir, tər bənövşədir,
Toxunma qırılar, qəlbim şüşədir.
Yara qurban demək yara peşədir,
Gəl cavan ömrünün yazına qurban.

Aha oğlanlar, qızlar onu dövrəyə alıblar. (*Baxdığı tərəfə gedir. Lalə gəlir.*)

Lalə

Adım Lalə, özüm lalə,
Sənə vardır, sözüm lalə
Gözəllikdə tayım hanı
Bir bəladır gözüm, lalə.

Qərib gəzib yer axtarar,
Yaman adam şər axtarar!
Mənim kimi ağıllı qız
Özünə tay ər axtarar.

Vay, yoruldum a... Bu haramzadə görəsən hansı cəhənnəmdə qaldı?! Hey deyir sevirəm səni, amma heç toydan-filandan söhbət salmır. Bu gün-sabah toy eləməsə üzümün həyasını töküb zorla gedib girəcəyəm xarabalarına. (*Əlindəki aynaya baxıb saçlarını düzəldərkən orda Dursunun əksini görür.*) Aha, yaxşı əlimə düşmüsən. (Dursun qaçmaq istəyir.) Dayan, hara qaçırsan, ay birinci haramzadə!

Dursun. Ora...

Lalə. Hara?

Dursun. Nahara... (*Əyilir.*) Hörmət və ehtiram.

Lalə. Qarnına şiş batsın elə! Tez ol, gəl otur yanımda, yoxsa...

Dursun (kənara). İşə düşmədik? Dilim-dilim olasan, dilim! (*Gəlib Lalənin yanında oturur, dinmirlər.*)

Lalə. Dillənsənə... Lal deyilsən ki... Ayrı vaxtda mininə eşqnamə oxuyursan.

Dursun (*uzanır*). Vay nə ləzzət eləyir.

Lalə. Utanmaz! Adam da sevgilisinin yanında tir çəkib uzanar, qalx ayağa!

Dursun. Mən ölüm, nəşəmi pozma. Ləzzət çəkirəm özümçün. Qoy bir az yaşayaq da.

Lalə. Mən istəmirəm ki, adın həmişə pisliyə çəkilsin, sənə tənbəl Dursun desinlər.

Dursun. Atan oldu rəhmətlik! Məni sənin tənbəlliyin basıb ey...

Lalə. Boş-boş danışma. Yaxşı, sabah toyumuzdan sonra da belə işləsən, onda necə dolanacağıq, necə?

Dursun. Ay, hay danışdı da... Atama, anama nə gəlib, ay qız, nəinki mən və sən, nəvə-nəticələrimiz də işləməsə dədəm Nəcəfin, nənəm Şərəfin onları saxlamağa gücü çatar.

Lalə. Danışdı da... Odur, bax gör Muradın briqadası nələr eləyir.

Dursun. Əlbəttə! Mənim də briqadamda Durna kimi gözəl-göyçək bir qız olsaydı, bax bu qadasın aldığım Talış dağlarını saman çöpü kimi qaldırıb qoyardım, o Qarabağ dağlarının kəlləsinə.

Lalə. Olmaz ki, qoyasan öz kəllənə, bəlkə ağlın başına gələ?

Dursun. Ay qız, mən ancaq gözəllik barədə deyirdim ey...

Lalə. Necə? Yəni demək istəyirsən ki, mən kifirəm?

Dursun (qorxur). Yox ay qız, sənin gözəlliyinə şübhə eləyən hanı? (*Kənara*) Dilim-dilim olasan dilim!

Lalə. Heç bilirsən Kərim dayı səndən necə gileylənir.

Dursun. Nə deyir axı?

Lalə. Deyir ki, mənim briqadam Dursun kimilərin ucundan belə geriləyir.

Dursun. Qoy o getsin öz qızı Durnanın dərdinə qalsın ki, Muradın briqadasına qoşulub bir-birinə eşqnamə oxuyurlar.

Lalə. Sənə nə?!

Dursun. Əlbəttə, mənə nə, əlbəttə, bizə nə. Amma o gün atamgil Durnanı yaman tərifləyirdilər. Səndən söz düşəndə dodaq büzdülər...

Lalə (*acıqlı*). Necə? Yaxşı, yaxşı, toy gecəmizdən sonra onlara divan tutmaq mənə borc olsun.

Dursun (kənara). Dilim-dilim olasan dilim. (*Laləyə*) Özündən çıxma, zarafat eləyirəm ey. Yaxşı, ey mənim biriminci məhəbbətim, daha nə sözün var?

Lalə. Sözüm odur ki, iki günə kimi məni apar xarabanıza.

Dursun. Danışdı da... Ay qız, bilmirsən ki, vur-tut bircə otağımız var. Görmürsən dədəm, nənəm, mənimçün xüsusi imarət tikdirir. Qoy xarabanı tikib qurtarsınlar, sonra.

Lalə. Bir otaq olanda nə olar ki... Qocalar hələlik mətbəxdə yatsalar qiyamət qopmaz ki...

Dursun. Qorxuram axırda deyəsən ki, həyətdə yatsınlar. Sözünü bil, danış. Bir az da gözlə, vəssalam. Hörmət və ehtiram.

Lalə (*pərt*). Daha mən yazıq evə gedə bilməyəcəyəm.

Dursun. Niyə, yolu tanımırsan?

Lalə. Analığım deyir ki, Dursundan da bir şey çıxmasa səni evdən qovacağam.

Dursun. Qələt eləyir. İxtiyarı yoxdur.

Lalə. Bura bax, sözünü bil, danış!

Dursun. Yox ey, deyirəm ki, çox oyan-buyan eləsə verərsən, padsud.

Lalə. Danışdığından belə çıxır ki, sən məni sevmirsən.

Dursun. Səhvin var. Ay qız, bütün cümlə-cahan qızları bir yana, sən bir yana. Mən ölüm, bir qulaq as!

Ürəyimi yar qadasın aldığım,
Sənə sözüm var, qadasın aldığım.
Yanaqları nar, qadasın aldığım
Gözəllərin gözəlindən gözəlsən.

Lalə

Üzümdə var xal, gözünə döndüyüm,
Yoxdur, məndə hal gözünə döndüyüm.
Tez ol, məni al gözünə döndüyüm.
Ürəyimi yar qadasın aldığım,
Sənə sözüm var qadasın aldığım.

Lalə və Dursun (*birlikdə*)

Bu dünyada dərdə salma başını
At bir yana ağlamağın daşını
Ürəyimi yar qadasın aldığım,
Sənə sözüm var qadasın aldığım.

Oxuya-oxuya oynayırlar.

Kərim (Dursunu göstərir). Buyur, təhvil al!.. Bu da bizim briqadanın canı. (*Dursuna*) Adə, bu gün niyə işə çıxmamışdın, hə?

Dursun. Salam-əleyküm, Kərim dayı! Üzüm ayağının altında, ağ ciyərim ağrıyır. Dərdim böyükdür ey!

Kərim. Nə dərd? Səni görüm lənətə gələsən! O Laləni də yoldan eləyən sənsən, sən! Üzümüz el yanında qaradır, qara. Bir vaxt hər yerdə Kərim dayının iş metodu deyə danışardılar. İndi...

Dursun. Lal-zad deyilik ki, yenə danışaq da.

Kərim. Onda keçici bayrağı biz almışdıq.

Dursun. Burda nə çətin iş var ki, yenə alaq da.

Kərim. Qəzetlərdə tez-tez şəkillərimiz çıxardı.

Dursun. Göndərin, yenə çıxsın da.

Kərim. Çərənləmə!.. Səni görüm lənətə gələsən, lənətə. Adə, havaxt adam olacaqsan?!

Dursun. Kərim dayı, gərək bu dəfəlik bağışlayasan.

Kərim. Bağışlayasan, bağışlayasan. Tənbəlliyi, avaralığı da adama bağışlarlar. Mənim bir səhvim də odur ki, atan Nəcəfin sözünə qulaq asıb, səni bu vaxta kimi briqadamızda saxlamışam.

Dursun. Kərim dayı, mənim də ən böyük səhvim odur ki, zəhmət çəkib bu dünyaya gəlmişəm. Gərək gəlməyəydim.

Kərim (*gülür*). Ətin tökülsün elə. Nə vaxt adam olacaqsan, adə?

Dursun. Lap elə bu dəqiqə! Ancaq bir şərtlə.

Kərim. Nə şərtlə?

Dursun. Bura zəhmət çək! Qulağını bəri tut. (*Kərimin qulağına nə isə pıçıldayır.*) Özüm ölüm!

Kərim. Kəs səsini! O sənin tayındır, axmaq?

Dursun. Bəs necə? Deyirsən Muradın tayıdır. Bir qız ki, öz atasının briqadasını qoyub özgə, naməhrəm bir briqadada işləyə... Onda...

Kərim (*əsəbi*). Yum ağzını!.. Artıq bizim briqadamızda sənə yer yoxdur. Sabah kolxozçuların iclasında sənin məsələni müzakirə eləyəcəyik.

Dursun. Gücün mənə çatır, sən get öz qızını müzakirəyə qoy... Belə Durna sənin də, mənim də adımızı yerə vurur ey...

Kərim (*əsəbi*). İtil, gözüm bir də səni görməsin!

Dursun. Nə deyirəm ki, hörmət və ehtiram. Ancaq, hünərin varsa bu sözləri get o aşıq Murada de. Gücün mənə çatır.

Kərim. İtil dedim sənə!

Dursun. İtiləkdə... (*Gedir.*)

Hilal. Sən düz deyirsən, Kərim. Bu işi belə qoymaq olmaz.

Kərim. Eh!.. Mən Durnaya nə deyim? Hilal, daha buna dözmək olmaz. Bu saat gedib briqadamızın üzvlərinə çatdır ki, axşam kluba yığılsınlar. Onlarla vacib söhbətim olacaq.

Hilal. Baş üstə!

Kərim. Nə olar ki?.. Qoy o aşıq Murad olsun, mən də Kərim. Əsil yarış hələ qabaqdadır. Gedək.

Gedirlər. Qızlar çay yarpaqları gətirib qapanda çəkdirirlər. Tənəffüs zəngi vurulur.

Qəmər. Aha, gördünüz kim kimi keçdi. Baxın görün nə qədər yığmışam. (*Onlara dəftərçəsini göstərir.*)

I Qız. Yığmağına biz də yığmışıq. İşin dalısına baxarıq.

Qəmər. Baxarıq, baxarıq.

Durna gəlir. Qızlar pıçıldaşıb gülüşürlər.

Durna. Qızlar, nə var, yenə baş-başa veribsiniz? Bilirəm, məndən danışırsınız.

Qəmər. Hardan bilirsən?

Durna. Mənim gözlərimin də qulağı var, axı.

Qəmər. Düz tapmısan, Durna, səndən danışırdıq. Qızlar bilmək istəyir, bu xeyir iş, havaxt olacaq?

Durna. Hansı iş, nə xeyir iş?

Qəmər. O xeyir iş, biz deyən xeyir iş. (*Saza işarə ilə*) Onu deyirik də.

Durna. Qızlar sizi şeytan da aldada bilməz. (*Qəmərə yavaşca*). Mən onu sevirəm, Qəmər!

Qəmər. Onu çoxdan bilirik.

Durna (*oxuyur.*)

Eşqim qanadlanır, sənin adınla,
Dəryadan dərindir ala gözlərin.
Döyünən qəlbimi vermişəm sənə
Nədəndir gəlməyir yola gözlərin?
Ala gözlərin, ala gözlərin.
Nədəndir gəlməyir yola gözlərin?

Təbiət özü də vurğundur sənə,
Sənsən o həyatı sevdirən mənə,
Baxıram hüsnünə doymuram yenə.
Az qalır canımı ala gözlərin.

Qızlar son bəndi təkrar edir və oynayırlar.

Durna

Məndən gözəlsiniz, qızlar, a qızlar!
Sizə aşiq olan sızlar, ha qızlar!
Gənclər yolunuza səpər çiçəklər
Hər gün əlinizdən öpər çiçəklər.

Bu ana vətəni bəzər adınız,
Günəştək dünyanı gəzər adınız.
Məndən gözəlsiniz, qızlar, a qızlar!
Eşqə təməlsiniz, qızlar, a qızlar!

Eh, qızlar görəsən dünyada sevib-sevilməkdən, xoşbəxtlikdən də şirin şey varmı?!

Qəmər. Onu sən yaxşı bilərsən, Durnacan!

Durna. Niyə bilmirəm ki?

Qəmər (gülür). Onda sağ əlin başımıza... Gedək, qızlar... Deyəsən gələn odur...

Durna. Kim?

Qəmər (*saza işarə ilə*). O da...

Durna. Getməyin qızlar.

Qəmər. Dilin getmə deyir, ürəyin get. Ürəyə qulaq asmaq yaxşıdır. Gedək, qızlar!

Gülüşərək gedirlər.

Durna. Qızlar, qızlar! (*Ağacın altında oturur. Dursun gəlib arxadan onun gözlərini əllərilə tutur.*) Burax, Murad, burax.

Dursun (*kənara*). Yenə Murad? Bir dəli şeytan deyir, əlini çəkmə qoy qiyamətəcən gözləri dünya işığına həsrət qalsın.

Durna. Burax, Muradcan, burax!

Dursun. Zəhrimar Muradcan, Dursuncan desən ölərsən?!

Durna. Burax, Murad, bağrım çatladı.

Dursun (*kənara*). Qorxuram əlimi çəkəm, məni görüb yazığın ürəyi gedə.

Durna. Daha bəsdir, Murad! (*Silkinib qalxır.*) Bıy Dursun!

Dursun. Biriminci eşqimizə and olsun, lap özüməm ki var. Hörmət və ehtiram.

Durna. Dursun, tez ol get burdan! Görən olar, yaxşı düşməz.

Dursun. Görsünlər də... Mənim nəyim Muraddan əskikdir. Sən Durna, mən Dursun, adlarımız bir-birinə gör necə yaraşır. Durnası, əl çək o boşboğaz aşıqdan. Ondan sənə nə fayda?

Durna. Heç olmazsa sən danışma. Öz adını da, atamın adını da yerə vurmusan.

Dursun. Çalışaram, bundan sonra göyə vuraram.

Durna. Məzələlik eləmə. Atamın briqadasında sənin kimilər olmasaydı, o el içində bədnam olmazdı. Bir bax gör, Murad necə işləyir. İndi hamı ondan danışır.

Dursun. Əlbəttə hamı ondan danışar da... Nöşün ki, onunçün ki, ondan ötrü ki, o səbəbə ki, onun briqadasında sənin kimi özü ceyran, yazıq atanın briqadasında isə Lalə kimi üzünü mürdəşir yumuş, şeytan var, şeytan. Murad baxır sənə, şairlər demişkən, ilhamını səndən alıb özünü vurur oda, közə... Atan, mən baxırıq Laləyə, ödümüz ağzımıza gəlir; bayaq atanla birlikdə bir padpolnı iclas eləyib belə qərara gəldik ki, sən gərək Muraddan yerli-dibli əl çəkib keçəsən bizim briqadamıza... Qərar qətidir. Şikayət qəbul edilməyəcək!

Durna. Sən allah şit-şit danışıb, ətimizi tökmə! Sənin bu mənasız söz-söhbətin axırda məni el-oba arasında hörmətdən salacaq.

Dursun. Hay-hay, tərsinə, hörmətə mindirəcək, ay qız! Nə görmüsən onda? Mətləb sazdadırsa sabahdan bir saz alacağam özümçün. Kökləyib çalacağam səninçin. Kef-damaq eləyəcəyik özümüzçün. Qaldı ki, qəşənglik barədə, Muradla mənim aramda ancaq bircə təfavüt var. O da ibarət olsun onun bığlarından. Neynək, göz üstə, qaş üstə, baş üstə. Sabahdan hərifin atasını yandırmaqçın keçəcəyəm bığ qoymağa sənincün. Muradın acığına bığımı bir qarış onunkindən uzun eliyəcəyəm özümçün. Dayansın bığımın qabağında görüm necə dayanır. Qaldı planı doldurmaq, işə can yandırmaq məsələsi, onun çarəsi asandır.

Sən bir bürüştə hə de, dönüm sənincün qırğıya, sığırçına, bildirçinə, sağ-sağana, qarğaya.

Durna. Sən allah burda ovçu bazarı açma görək!

Dursun. Ovçu dedin yadıma düşdü. Üstəlik qəribə ovçuluğum da var ey... Elə bu gün işə çıxmamağımın səbəbi qurd dərəsinə ova getməyimdir.

Durna. Qorxmadın ki?

Dursun. Dursun hara, qorxdu hara?!

Durna. Ova tək getmişdin, yoxsa tulayla?

Dursun. Tulanı neyləyirəm. Özümə nə gəlib.

Durna. Nə ovladın?

Dursun. Çox şey.

Durna. Məsələn?

Dursun (*kənara*). Dilim-dilim olasan dilim. (*Durnaya*) Mən indi nədən danışırdım?

Durna. Ovdan.

Dursun. Hə, hə. Ovçuluq hər adamın işi deyil. Ovçuluğun ən vacib şərti odur ki, gərək çənədən möhkəm olasan, özünçün. Başını ağrıdıram, gərək ovçunun dili də tüfəngi kimi güllə ata, zalp ata. (*Samovarın başından dudkeşi götürüb tüfəng kimi oynadıb tuşlayır.*) Müxtəsər, əlimdə on iki lülə, on beş açılan pulemyot, tfu... bağışla... Pulemyot yox, tüfəng... Əsə-əsə, əsə-əsə, əsə-əsə.

Durna. Daha əsə-əsə niyə?

Dursun. Sən imanın mən əsə-əsə dedim, yoxsa tələsə-tələsə...

Durna. Yaxşı sonra.

Dursun. Mən indi nədən danışırdım?

Durna. Ovdan, ovdan.

Dursun. Bəli, qurd dərəsində tələsə-tələsə canavar axtarıram, özümçün. Vurub sərirəm yerə sənincin. Bu dəmdə bir mağaranın ağzında nəyə rast gəlsəm yaxşıdır?

Durna (*gülərək*). Qırqovula.

Dursun. Savadsız danışma!.. Bir sürü canavara. Canın üçün, eləmə tənbəllik, düşdüm bu canavarların canına. (*Meydan sulayır.*) O canavar sənin, bu canavar mənim. Bu canavar sənin, o canavar mənim. O canavar Nisənin, bu canavar Kərimin. Bu canavar Şərəfin, o canavar Nəcəfin. O canavar mənim, (*göyü göstərir*) bu canavar onun...

Durna (*gülür*). Gözə gəlmiyəsən belə ovçu!

Dursun. Sansız təşəkkür.

Durna. Sonra...

Dursun. Hə? Sonra... Yaxşı, indi mən nədən danışırdım?

Durna. Ovdan.

Dursun. Elədir... Ovdan...

Durna (*kənara*). Bunu necə başımdan rədd eləyim. (*Dursuna*) A Dursun!

Dursun (*sözünü dudkeşlə deyir*). Can Dursun!

Durna. Qoy canavarlar bir yanda dursun. İndi ki, belə mahir ovçusan, olmaz ki, mənə bir qəşəng qırqovul ovlayıb gətirəsən!

Dursun (*özünü itirir*). Qırqovul? Elə bu dəqiqə?

Durna. Elə bu dəqiqə!

Dursun (*kənara*). Dilim-dilim olasan dilim. (*Durnaya*) Nə deyirəm ki, elə bu dəqiqə olsun. Mənim gözlə ha!.. (*Dudkeşi də özüylə aparır.*)

Bir ovçuyam bu dağlarda,
Adım Dursun, özüm Dursun,
Sevgilimə göz dikəni
Görüm gürzə ilan vursun,
Sağ ol Dursun, var ol Dursun!..

Səhnə arxasından Muradın səsi eşidilir.

Murad

Gözəl həyatımın nəfəsi sənsən,
Könlümün arzusu, həvəsi sənsən.

Durna

Bu təmiz eşqimin nəfəsi sənsən
Ömrümün mənalı nəğməsi sənsən.

Murad kolxozçularla birlikdə oxuyaraq gəlir.

Xor

Aşıq bir ağız de, açılsın könül.
Mahnı dilə gəlsin, saz dilə gəlsin.
Səsinə səs versin sevdalı bülbül,
Bahar dilə gəlsin, yaz dilə gəlsin.

Murad. Elə səhərdən sizinçin oxuyuram da.

Qəmər (*Durnaya işarə ilə*). İndi daha yaxşı oxuyarsan.

Murad. Ay şeytan... Nə deyirəm ki... (*Oxuyur.*)

Bağlarda əsəndə payız yelləri
Ağaclar saçını yolmasa olmaz.
Cananı ürəkdən, candan sevənin
Gözləri qan-yaşla dolmasa olmaz.

Qəlbim xəbər verir səadətimdən
O xumar gözlərə məhəbbətimdən
Mənim bu sevdalı təbiətimdən
Könüldə nişana qalmasa olmaz.

Yar deyib danışan, gülən hər aşiq
Ürəkdən dərdləri silən hər aşiq,
Eşqin mənasını bilən hər aşiq
Yar yolunda qurban olmasa olmaz.

Xor

Mizrabı tellərə vurduqca aşıq Murad
Var olsun, bu dünya durduqca aşıq Murad.
Könlümüz açıldı gözəl səsindən,
Həyata can gəldi xoş nəfəsindən.

Ayrılmaz ürəyim bahardan, yazdan
Dillənir könüllər çaldığın sazdan.
Könlümüz açıldı gözəl səsindən,
Həyata can gəldi xoş nəfəsindən.

Oxuyub oynadıqdan sonra, kolxozçular dağılışırlar.
Səhnədə Murad və Durna qalır.

Murad. Durnacan, məni çoxdanmı gözləyirdin?

Durna. Bir az var.

Murad. Qoyurlar ki, yol boyu məni ay oxutdular ha...

Durna. Eşidirdim!

Murad. Durnacan! Mənim sazımı dilləndirən bu xoşbəxt varlıq öz sonsuz gözəlliyilə könülləri oxşayan bu zəngin təbiət və ona əbədi məna verən sənsən, sən! Sevgisiz bir həyatın nə mənası? Durnacan! Mən sənə, vətənə və məni yetişdirən xalqıma qoşduğum mahnıları oxuduqca cavanlar səsimə səs verib bir ağızdan oxuyur, özünü oda, közə vurur. Zəhmətin canı eşqdir, eşq!

Durna. Düz deyirsən, Murad! (*Fikrə dalır.*) Ancaq, hərdən atamın haqqında fikirləşəndə...

Murad. Başa düşürəm... Atan gərək məndən inciməyə.

Durna. Səndən yox, məndən inciyib...

Murad. Yox, gərək o səndən də inciməyə. Axı hamımız bir əməl uğrunda çalışırıq. Biz onun briqadası ilə yarışırıq. Vaxt vardı, Kərim dayı mahalın ən adlı-sanlı briqadiri sayılırdı. İndi isə o bizdən geridədir. Səbəbi də aydındır. Onun briqadasında möhkəm əmək nizam-intizamı yoxdur. Sən ona de ki, mən onun ən yaxın dostuyam. İstəsə ona kömək eləməyə hazıram.

Durna. Ona heç bu sözü demək olar?!

Murad. Yaxşı... Onda mən özüm ona deyərəm.

Durna. Yox demə... O, bu ağır günlərdə yaman əsəbiləşib... Kənardan da ona bizim barəmizdə qəribə sözlər deyiblər. Kişini yaman özündən çıxarıblar. Qorxuram o bizim bu sevgimizə mane ola.

Murad. Olmaz, Durna, olmaz!.. O, ağıllı kişidir. Heç güman eləmirəm ki, atan, bir-birinə qırılmaz tellərlə bağlı iki qəlbin əməllərinə qarşı çıxsın.

Durna. Orası doğrudur!

Murad. Dediklərimin hamısı doğrudur, hamısı. (*Oxuyur.*)

And olsun baharın çiçəklərinə,
Sən mənim qəlbimin gözüsən, Durna!
Günümsən, ayımsan, səadətimsən,
Bu cavan ömrümün özüsən, Durna!
Dilimin ən şirin sözüsən, Durna!

Durna

Bu cavan ömrümün mənası sənsən,
Vuran ürəyimin sevdası sənsən.

Günüm sənsən, ayım sənsən
Günümsən, ayımsan, səadətimsən.
Bu cavan ömrümün özüsən, Murad!
Dilimin ən şirin sözüsən, Murad!

Murad

Sən mənimsən, mən sənindəm əzəldən,
Çiçək açmış çəmənimsən əzəldən.

Durna və Murad (*birlikdə*)

Sənsən mənim eşqim, arzum, diləyim,
Ayrılarmı ürəyindən ürəyim!

Durna. Aman ürəyim, canım ürəyim!

Murad. Günüm sənsən!

Durna. Ayım sənsən!

Durna və Murad (*birlikdə*)

Günümsən, ayımsan, səadətimsən.
Bu cavan ömrümün özüsən, Murad (Durna)
Dilimin ən şirin sözüsən, Murad (Durna)

Durna. Muradcan! Sən bu sözləri hardan tapırsan?

Murad. O xəzinənin açarını mənə sənin gözəlliyin, məhəbbətin, azad, xoşbəxt vətənimin cah-cəlalı veribdir. Durnacan, indi mənim könlümdə bircə arzum var.

Durna. Nə arzu?

Murad. Bu yarışda üstün gəlib dünya xalqlarının ümid ocağı Moskvanı görmək.

Səhnə arxasından Murad və Durnanı səsləyirlər.

Murad. Nə var, Qəmər?

Qəmər. Kolxoz sədri deyir ki, briqadasının əmək günü hesabatını tez özüylə gətirsin.

Murad. Bu saat!

Qəmər. Durna, sən də gəl... Sənə sözüm var!

Durna. Nə deyirəm ki...

Gedirlər. Hilal çay dəmləyir. Dursun gəlir. Çiynində tüfəng, belində patrondaş var. Təpədən dırnağa ovçu paltarındadır. Dudkeş də əlindədir.

Dursun (*dudkeşi durbin kimi işlədir*). Hanı bu Hilal dayı?

Hilal (*dudkeşi ondan alır*). Səhərdən bununçun gəzirdim.

Dursun. Amanın günüdür, Hilal dayı!

Hilal. Nə üz verib?

Dursun. Ölmüşəm götür məni yerdən.

Hilal (*gülür*). Nə olub axı?!.

Dursun. Mənə qəşəng yağlı bir qırqovul.

Hilal. Qırqovulu neyləyirsən?

Dursun. Canana söz vermişəm. Mən ölüm, Hilal dayı, meyitimi yerdə qoyma... Mənə qırqovul.

Hilal. Özümü sənincün qırqovul eləməyəcəyəm ki... Buyur mən qırqovul, vur məni!

Dursun. Məni aldada bilməzsən. Sən qırqovula yox, tülküyə daha çox oxşayırsan.

Hilal. İndi ki, belə oldu... Al payını! Buyur, bax odur, qırqovul ağacda... (*Ağacdakı sağsağanı ona nişan verir.*) Tez ol, tüfəngini sazla. Nişan al!

Dursun. Alım da. Xoşbəxtlikdən patronların hərəsinə bir kilo barıt doldurmuşam. Dəysə atasını yandıracaq.

Hilal. Dəyər, inşallah!

Dursun. Qayadan, dağdan olsaydı, adam ehtiyat üçün söykənərdi ona.

Hilal. Qaya, dağ mən... Söykən mənə. (*Özünü Dursuna dayaq eləyir.*)

Dursun. Hilal dayı, altı addım geri. Qulaqların batar. Sonra bütün qazandığın gedər dava-dərmana. Atıram. (*Dua oxuyur.*) Bismillah, zabisimillah və rəhmətullah.

Hilal. Nə oxuyursan, adə?!

Dursun. Qorxu duası. Atdım. (*Bir güllə atır və özündən gedir.*)

Hilal. Adə Dursun, qalx ayağa. (*Dursunu yoxlayır*). Bu murdar oldu ki... (*Tələsik gedib samovardan stəkan qaynar su alır və Dursuna içirir.*)

Dursun. Vay, vay... Yandım ki.

Hilal. Qışqırıq salma... Get qırqovulunu götür. Halaldır, özün vurmusan.

Dursun yanmış dilini bayıra çıxarmış vəziyyətdə səhnədən çıxır.

Hilal. Anan ölməsin, belə ovçu!

Dursun ölü sağsağanla gəlir. Oynayaraq oxuyur.

Dursun

Birminci sevgim Durna,
Dərdimə həkim Durna,
De ki, adaxlanmışam
Soruşsa hər kim Durna!

(*Durna görünür. Dursun onun qabağında oynayır.*)

Qapında bir qulam qul,
Mərd oğulam, mərd oğul.
Eşqinlə vurmuşam mən
Ən birminci qırqovul.

Durnası, bax, bu qırqovulu birminci eşqimin biriminci güllәsilə vurmuşam.

Durna. Bu nədir, dedin?

Dursun. Qırqovul, Durna, yox ey Durna qırqovul.

Durna. Bu ki alacadır.

Dursun. Balacadır?.. Düz deyirsən... Bunların nəsli getdikcə cırlaşır.

Durna. Balaca yox alaca...

Dursun. Hilal dayı allah şahididir ki, mən qırqovul vurmuşam, qırqovul.

Durna. Yenə nə içmisən? (*Ondan kənara çəkilir.*)

Dursun. Tut suyu... Ağ ciyərə xeyri var. Vallah bilmirəm, nə görmüsən o aşıq Muradda. Mən isə...

Durna. Bu barədə bir kəlmə də... Eşitdinmi?

Dursun. Bir kəlmə nədir ki, min kəlmə deyəcəyəm. Bir "hə" de, nəinki araq, yerli-dibli heç su da içmiyim.

Durna. Eh, içki olan-olmaz ağlını da beynindən yuyub aparıb.

Dursun. Durnacan! Bilirəm, o aşıqdır, sənə deməyə cürbəcür bic-bic sözlər tapır. Sən də inanırsan ona. Heç eybi yoxdur. Bu yaxınlarda onun adını adımla, səsini səsimlə batırmasam, lap bambılıyam, bambılı. O söz aşiqidirsə, mən əsil birminci məhəbbət aşiqiyəm. Eşqimizə and olsun! (*Ayaqlarına düşür.*)

Durna. Əl çək. Utanmaz!

Lalə gəlir. Dursun özünü itirir.

Lalə. Ay birminci bihəya!.. Kimin ayaqlarına düşmüsən, hə?

Dursun. Sənə nə? Sən kim, mən kim?!

Lalə. Necə, necə?

Dursun. Ay qız, bərkə qalsa, mən heç səni kökündən tanımıram.

Lalə. Ah, birminci vicdansız!

Durna. Lalə, sən, bu birminci məhəbbətini götürüb aparsan, səndən çox razı qalaram.

Lalə. Sən razı qalarsan? Heç inana bilmirəm. Muradı gözaltı eləməyin bəs deyil, indi də mənimkinə əl atırsan.

Durna. Səhvin var, Lalə, mən sənin o birminci məhəbbətini tanımaq belə istəmirəm.

Dursun. Nə dedin? Gec-tez mən özümü sənə tanıtdıraram, görərsən.

Lalə. Yenə harda içmisən, ay gic-gici!

Dursun (*yaltaqlanır*). Hardan bildin?! Cici-cici.

Az içsəydim olardı haram,
Ötürmüşəm beş yüz qram.

Lalə. Tez ol, düş qabağıma!

Dursun. Ey, məni arvad yanında tək görüb üstümə kişilənmə! (*Tüfəngini Laləyə doğru tutur.*)

Lalə tüfəngini onun əlindən qapır.

Lalə. Düş qabağıma!

Dursun (*əllərini yuxarı qaldırır*). Mən təslim! Ancaq nahaq kefini kök eləyirsən. Bir patron vardı, allaha şükür onu da atmışam.

Gedirlər.

Durna. Adam öz-özünün düşmənidir. Yazıq Lalə!.. Mən səni onun əlindən qurtarmalıyam.

Murad gəlir.

Murad. Bağışla, Durnacan!.. Gecikdim. İndicə burdan gedən Dursundu?

Durna. Oydu! Əl çəkmir ki, çəkmir.

Murad. Nə deyir axı?

Durna. Deyir ki, ölürəm dərdindən... Nə bilim, sevirəm səni, birminci və axırıncı məhəbbətimsən.

Murad (*gülərək*). Kişini niyə süründürürsən, cavabını versənə!

Durna (*zarafatla*). Hələ fikirləşirəm.

Gülüşürlər.

Murad. Qoy bizi görək. Özü cəhənnəmə... O, Laləni də bədbəxt eləyib. Eh Durna, bu torpağın üstündə möhkəm dayana bilməyən adamlar hələ də var.

Durna. Elədir, Murad!

Murad. Durnacan! Bəzən səni qollarım arasına alıb yüksəklərə uçmaq və oradan bu ucsuz-bucaqsız gözəl dünyamızı sənə göstərmək istəyirəm. (*Onu qolları arasına almaq istərkən birdən Dursun gəlib çıxır.*)

Dursun

Aha, keçmisiniz xəlvətə.
Podpolnı məhəbbətə?

(*Çayçının dudkeşini qapıb haray salır.*) Ay haray, birminci məhəbbətimi oğurladılar.

Murad. Rədd ol burdan. Sərxoşun biri sərxoş!

Dursun. Sərxoş özünsən ki, gündüz günorta çağı birminci sevgilimi qucaqlayırsan. (*Muradla əlbəyaxa olur.*)

Murad. Səsini kəsəcəksən, ya yox?

Dursun. Boğuldum, kömək eləyin.

Səsə kolxozçular gəlirlər.

Xor

Nə olub, nə olub.
Nə olub, deyin bizə.
Nə dərd üz verib sizə?
Baharın xoş çağında,
Güllərin qucağında.

Heç savaşarmı insan,
Heyranıq buna heyran!
Çalın, oynayın, gülün,
Ömrün qədrini bilin!

Dursun

Vallah bu Dursun canı,
Gördüm öpür Durnanı.

Murad və Durna (*birlikdə*)

Təqsir o nadandadır,
Əqilsiz insandadır.

Xor

O, nə qanır baharı,
Bu gözəl laləzarı.
Aşıq durma, sazı al,
Oynamaq havası çal.

Rəqs edirlər.

Xor

Gülür həyat, gülür bahar,
Gözəl Durna, dur oyna!
Aşıq Murad, mizrabını
Sən də saza vur oyna!

Yaşıl geyib bizim dağlar,
Çiçəklənib bu bağlar.
Çalın, gülün şadlıq edin,
Ələ düşməz bu çağlar.

Dursun. Hamısını Kərim dayıya deyəcəyəm.

Qəmər. Hamımız bilirik, atası biləndə nə olar. Bizim yerdə sevgi azaddır.

Dursun. Azaddır, azaddır. Onu bilin ki, Durna mənim olacaq, vəssalam!

Qəmər. Onu boynunun ardını görəndə görərsən.

Dursun. Sən də mənim üstümə kişilənirsən? (*Ona tərəf hücum etmək istəyir.*)

Lalə gəlir, Dursun özünü itirir. Adamların arasında gizlənmək istəyir.

Lalə. Aha... yaxşı əlimə keçmisən...

Dursun. Sansız təşəkkür! (*Dursun iki qızı yaxalayıb zorla onların qoluna girir.*)

Lalə qayıdıb Dursunu yaxalayır. Kolxozçular oxuya-oxuya gəlir.

Xor

Mizrabı tellərə vurduqca aşıq Murad
Var olsun dünyalar durduqca aşıq Murad!
Könlümüz açıldı gözəl səsindən,
Həyata can gəldi xoş nəfəsindən!

PƏRDƏ

İKİNCİ PƏRDƏ

Kərim kişinin evi. Pəncərələrdən bağça görünür.
Durna otağı səliqəyə salır, gülləri güldanlara qoyur.

Durna

Sevgisiz bir ömrün nə mənası var,
Könlümün könlündən təmənnası var,
Aç mənə qəlbini, aç varaq-varaq,
Sənlə əl-ələ bir dünya quraq,
Ömrümün ən gözəl dəqiqələri
Sənindir, sənindir, ey vəfalı yar!

Qəmər gəlir.

Qəmər. Salam Durna, evdə kim var?

Durna. Təkəm, kimdən çəkinirsən ki.

Qəmər. Dedim bəlkə...

Durna. Bəlkə nə?

Qəmər. Heç... bəxtəvərsən, Durna!

Durna. Sənə baxıb öz-özümə deyirəm ki, kaş mənim gözəlgöyçək bir qardaşım olaydı, Qəməri alaydım ona. Sənə heyfim gəlir. Bilmirəm, kimə qismət olacaqsan, kimə.

Qəmər. Mənimçin qorxma... Pisinə qismət olmaram. (*Kitabları yoxlayır.*) Aha, Durna, görürəm qiyabi instituta yaman hazırlaşırsan ha...

Durna. Sənə zarafat gəlməsin. İşdə qabaqcıl olan gərək imtahanda da qabaqcıl ola. Bir ay sonra Moskvaya yola düşməliyəm.

Qəmər. Məndə huşa bax ey. Moskva dedin yadıma düşdü. Təzə xəbərdən xəbərin var? Muştuluğumu verməsən demiyəcəyəm.

Durna. Bilirəm, bilirəm, o, sabah Moskvaya gedir.

Qəmər. Elədir. Həm kənd təsərrüfatı sərgisinə, həm də olimpiadada çıxışa. Bəs sən? Göz dəyməsin, boy-buxun, gözəllik deyirsən səndə, könülləri dindirən məlahətli səs deyirsən səndə...

Durna. Əvvəla hələ imtahana hazır deyiləm, ikinci də atama görə. Bilirsənmi, atamın könlünü qırmaq istəmirəm. Amma heç bilmirəm, bu ayrılığa necə dözəcəyəm. (*Qəzeti göstərir.*) Budur, bax... Muraddan

yazırlar. Bu onun şəkli, bu da qoşmaları, heç bilirsən nə qəşəng mahnılardır. (*Oxuyur.*)

Ellər yaradıb nə gözəl səni,
Şümşaddır sənin əllərin, Durna!
Buludtək tutub ay camalını
Sənin o qara tellərin, Durna!
Sevdim səni gözəl Durnam,
Sevdim səni can Durnam,
Sevdim səni maralım.
Gəlməz sənsiz bir an qərarım, Durna!
Sevdim səni gözəl Durnam,
Sevdim səni can Durnam!

Qəmər. Doğrudan nə gözəl sözlərdir. Elə hey səndən deyir. Durna sən çox xoşbəxtsən, özünə layiq bir oğlan tapmısan. Özü qəşəng, sözü qəşəng, səsi qəşəng... Kolxozda da birincilərin birincisi. Yaxşı, bir de görək atanla barışdılar, ya yox.

Durna. Yox, atam onun əlindən yaman acıqlıdır. Deyir ki, sən də onunla birgə, mənim kökümə balta çalırsan.

Qəmər. Balta niyə? Bu yarışdır. Kim qabaqdadırsa hörmət də, şöhrət də onundur, onun.

Durna. Əlbəttə, atam əyri yollarla özünə əmək-günü yazdıranlara – əvvəl başdan öz qohumlarına güzəştə getməsəydi, bu kökə düşməzdi. Təqsir özündədir. Mən də, Murad da vaxtında ona xəbərdarlıq elədik. Sözümüzü qulaq ardına vurdu. İndi ayılıb, ancaq gecdir.

Lalə təngnəfəs gəlir.

Lalə. Hanı o Kərim dayı?

Durna. Salam harda qaldı, ay qız?!

Lalə (*hirsli*). Evimizdə. De görüm, hanı Kərim dayı?

Durna. Neyləyirsən onu?

Lalə. Onunla davam var, davam.

Durna. Aləm sülhdən danışır, sən dava-dava deyirsən. Yenə nə olub ki?

Lalə. Nə olacaq? Dursun məndən qaçır. Gecə-gündüz dilindən Durna düşmür.

Durna. Mənim günahım nədir?

Lalə. Sən ona meyl göstərməsən, o bu qələti eləməz. Deyir sənin eşqinlə meşədə qırqovulların, turacların nəslini kəsib.

Qəmər. O getsin öz nəslinin hayına qalsın.

Durna. Yalandır, böhtandır.

Lalə. Bəs onda niyə məndən qaçır? Düşüb qalıb barınızın qabağında. Məni bədbəxt eləmə, Durna! (*Ağlamsınır.*)

Durna. Bədbəxt niyə olursan, ay qız?! Ağlama, özünü ələ al. Sən niyə onun hər sözünə inanırsan, axı?

Qəmər. Gör bir özünü nə günə salmısan ki, Dursun da səndən qaçır.

Durna. Əslinə baxsan onu ərköyün böyüdüb bu hala salan ata, anasıdır. Eh Lalə, Lalə!

Qəmər. Lalə, sən əvvəllər yaman qoçaq qızdın. Ona qoşulanı tamam dəyişmisən.

Lalə. Neyləyim, özümlə deyil, sevirəm axı...

Durna. Sənə sevmə deyən kimdir. Sevirsənsə özünü elə apar ki, ayağa düşməyəsən. Sən niyə, qoy o səni kölgə kimi izləsin. Qoy o sevinsin ki, sən onu sevirsən.

Lalə. Əvvəllər elə idi. Amma indi.

Qəmər. Sən onun ayağını çayxanalardan, meyxanalardan yığışdıra bilsən, onda sənə deyərik, afərin Lalə, afərin!

Durna. Onda sevməyinin də bir mənası olar!

Lalə. Yəni deyirsən ki, doğrudan da, Dursunu sevmirsən?

Durna. Mən öz sözümü bayaq dedim.

Lalə (sevincək). Durna, vallah hər yerdə, həmişə, demişəm, yenə də deyəcəyəm. Bu mahalda gözəllikdə məndən sonra ikinci yeri sən tutursan. Gəl bir öpüm səni. Toyumuza hələəlbət ikinizi də çağıracağam.

Qəmər. Biz də hələəlbət gələrik.

Lalə. Onda mən gedim. (*Oxuyur və oynayır.*)

O mənim öz yarımdır, öz Dursunumdur,
Dövlətimdir, varımdır, öz Dursunum.
Mən onunam, o mənim öz Dursunum,
Siz də gəlin, qol qoyun, birinci eşqimizə,
Tuf, tuf, tuf, yaman göz dəyər bizə.

Bayırdan Dursunun səsi gəlir. Lalə diksinir.

Dursun

Sən haralısan, haralı, Durna!
Dursun əlindən yaralı Durna!
Uca dağların maralı, Durna!
Maralı, maralı, maralı Durna!

Dursun başını pəncərədən içəri soxanda Laləni görüb qaçır.
Lalə onun dalınca cumur.

Lalə. Hara qaçırsan?.. Dayan ay birminci dələduz!

Durna və Qəmər gülüşürlər.

Durna. Qəmər, kim nə deyir desin. Mənim Laləyə yazığım gəlir. Onu bu bataqlıqdan çəkib qurtarmaq lazımdır.

Qəmər. O çox bacarıqlı qızdır. Heyf ki, pis adama rast gəlib. Onu Dursunun təsirindən ancaq sən qurtara bilərsən.

Durna. Mən bu barədə çox düşünmüşəm. Qəmər, onu öz briqadamıza keçirsək necə olar?

Qəmər. Çox yaxşı olar... yaxşı fikirdir.

Durna. Elə də eləyəcəyəm.

Qəmər. Onu analığından ayıra bilsək, bəxti açılar.

Durna. Bunu lap düz deyirsən. Onu eliyərəm.

Qəmər. Mən mane olmayım, gedim Durna!

Durna. Hara belə tələsirsən?

Qəmər. Olimpiadaya gedənlərin baxışına. Heyf, heyf ki, sən getmirsən.

Durna. Qəm yemə!.. Qocalmamışıq ki... Qəmər, tez-tez gəl! Sənsiz yaman darıxıram.

Qəmər. Gələrəm, Durna, gələrəm. (*Gedir.*)

Kərim və Nisə gəlir.

Kərim. Qızım... bir az əvvəl bizim həyətdən vaz atıb qaçan Laləydi?

Durna. Bəli, ata, o idi!

Kərim. O, bura niyə gəlmişdi ki?

Durna. Heç... Elə belə gəlmişdi də.

Kərim. Bilmək olmaz niyə gəlmişdi?

Durna. Ata, istəyirəm, laləni öz briqadamıza keçirəm. Dursundan uzaqlaşar, onda görərsən necə ağıllı qız olar.

Kərim. Olmaz ki, elə Dursunu da götürəsiniz öz briqadanıza.

Durna. Onsuz sizin briqadanın işi keçməz ki.

Kərim (*hirsli*). Sən nə cürət eləyib mənimlə bu dildə danışırsan. Yox, yox, sən əvvəllər belə deyildin. Görünür, dil verənin var. (*İstehza ilə*) Ay Nisə, (*qəzeti göstərir*) kim deyir ki, saz pis şeydir. Elə deyil?

Nisə. Əlbəttə, a kişi, doğrudan a... Bu aşıq Muradı çağırsana, bizə bir qədər saz çalıb oxusun.

Kərim. Əcəb qandın! Buyurun, bu da mənim ömür yoldaşım.

Durna. Mən qandım, ata... Amma bir də belə tikanlı sözlər eşitmək istəmirəm. (*Acıqlı otaqdan çıxır.*)

Kərim. Əlbəttə istəməzsən. Sərf eləmir, axı! Neştər yaraya dəydi? Barakallah qız böyüdən!

Nisa. Əlbəttə, barakallah... Əyər, əskiyi varsa, vur başımı yar! Mənciyəz qızımız barədə deyilənlərin bir kəlməsinə də inanmıram.

Kərim. Ay ilana zəhər verən kərtənkələ!

Nisə. Qızım sənincin körpə uşaq deyil. Bir başına vur ki, o gecə-gündüz qiyabi instituta imtahana hazırlaşır. Əlindən dəftər, kitab düşmür. (*Miz üstdəki kitabları göstərir*).

Kərim (*bir kitabı götürüb Nisəyə göstərir*). Qiyabi institutda, Leyli Məcnun?!

Nisə. Nə Leyli Məcnun?!

Kərim. Görünür, qızımızın birinci imtahanı Leyli Məcnun əhvalatından olacaq.

Nisə. Leyli Məcnundan olanda nə olar ki?! Onu bilmək də böyük işdir.

Kərim. Bəli uzun işdir. Mən indi başa düşürəm ki, ayağımın altını qazıyan düşmənim öz evimin içindəymiş.

Nisa. Səhvin var. Düşmənin öz ürəyinin içindədir. Bir yaxşı fikirləş!

Kərim (hirsli). Nə istəyirsiniz məndən? Ağzından süd qoxusu gələn aşığın biri adımı-sanımı çırpdı yerə.

Nisə. Eh... qohumbazlıq eləməyəydin. Nəcəfçin keçərsənmiş. Dursunçun keçərsənmiş... Bax, axırda belə olarsan. Təqsirlərin hamısı özündədir, özündə...

Kərim. Heç eybi yoxdur. Mən hələ sağam. Bu günün sabahı da var. (*Yadına nəyi isə salır.*) Yaxşı, bəs sən buna nə deyirsən ki, bütün mahalda biabır olmuşuq.

Nisa. Yenə nə olub ki?

Kərim. Nə olacaq, heç nə, qulağıma çatıb ki, qızımız o aşıq Muradla küncdə-bucaqda, bağda, bağatda, dərədə, təpədə xəlvət-xəlvət görüşürlər.

Nisə. Görüşsünlər də... Kişi, bəlkə doğrudan da Murad qızımızı istəyir.

Kərim. Qızımızı istəyən qapımıza adam göndərər.

Nisə. Kişi, deyirəm bəlkə qızımızın xasiyyətinə yaxından bələd olmaq istəyir.

Kərim. Necə, necə, xasiyyətinə bələd olmaq istəyir?

Nisə. Bəs necə! Sənin, mənim zəmanəmiz deyil ki, gözüyumulu qız verib, qız alasan... yəqin elə mən deyəndir.

Kərim. Bəli, bəli xasiyyət bələd, bələd xasiyyət, əcəb işdir, yaxşı göstərərəm ona xasiyyətimi. Ay arvad, bir də deyirlər ki, biz evdə olmayanda o bura gəlir. Heç bilirsən bu barədə nələr danışırlar?!

Nisə. Yalan sözdür. Murad çox tərbiyəli oğlandır. Durnaya isə özüm tərbiyə verib böyütmüşəm.

Kərim. Onda hekayə tamam oldu. Demək cavanlığında keçdiyin eşq yollarını ona da öyrətmisən.

Nisə

Bəsdir kişi atdın qıza iftira,
Heç yapışmaz quru palçıq divara.
İndi çatıb qız on səkkiz yaşına,
Necə gəlib eşq həvəsi başına.

Kərim

Dayan arvad, səbrini bas, dayan dur,
Məncə bu Durnanın işi uzundur.
Görüşürlər Murad ilə xəlvəti,
Tapdalanır mən Kərimin qeyrəti.

Nisə

Birdəfəlik qoy kəsilsin bu söhbət.
Qızım qanmır nədir sevgi, məhəbbət.

Kərim
Yox, yox məni haldan salıb şübhələr.
Buna çarə tapmalıyam müxtəsər.

Nisə. Necə çarə?

Kərim
Bir macal ver, bir dayan,
Edəcəyəm öz qızımı imtahan!

Nisa. Nə imtahan?

Kərim
Bir macal ver, bir dayan,
Edəcəyəm öz qızımı imtahan.

(*Durnanı səsləyir.*) Ay qız Durna, Durna!

Durna (*gəlir*). Buyur, ata!

Kərim. Qızım, bayaq qəlbini qırdım. Məni bağışla!

Durna. Nə eybi var ata?

Kərim. Əhsən belə qıza! Durna, sənə bir kiçik sualım var. Əgər düz cavab versən, and içirəm, bundan sonra sənə güldən ağır söz demərəm.

Durna. Buyur, ata!

Kərim. Deyirəm o qiyabi kənd təsərrüfatı institutuna girəndə əsas imtahanı nədən verəcəksən?

Durna. Mənimçin bütün dərslər əsasdır, ata!

Kərim miz üstündəki "Leyli və Məcnun" kitabını göstərir.

Kərim. Deyirəm bəlkə əsas imtahanın bundandır. Leyli Məcnundan, eşqdən, məhəbbətdən!

Durna. Füzulinin əsərlərini bilməmək eyibdir, ata!

Kərim. Rəhmətlik Füzuli təkcə bunu yazıb elə?

Durna. Xeyr. Bu onun şah əsəridir.

Kərim. Bəs onun rəiyyət əsəri hansıdır?

Durna. Ata...

Kərim. İndi ki, Leyli Məcnun əhvalatını bilirsən, de görüm, eşqin məğzi, cövhəri, mayası, mənası, müəmması nədir?

Nisə. Hə, hə, anan sənə qurban! De görək atanın soruşduğu şey nə deyən şeydir? Dərsinin əsil mayası nədir?

Kərim. Arvad, gəl qanmadığın işə baş qoşma. (Durnaya) Hə, qızım...

Durna. Bu qəliz sualı birinci dəfədir ki, sizdən eşidirəm.

Kərim. Başqasından eşitməyibsən?

Durna. Xeyr, ata!

Kərim. Nə əcəb? Təəccüblü işdir.

Durna. Ata, siz bilirsinizsə deyin öyrənim. Bəlkə gərəyim oldu.

Kərim. Bu vaxtadək gərəyin olmayıb?

Durna. Sən allah, ata, dediyin o beş-altı mərtəbə qəliz şey nədir? Yeməlidir, içməlidir.

Kərim. Ay şeytan! Utanma, yenə ucundan, bucağından bilməmiş olmazsan.

Nisə. Qızım Durna, olmaz ki, birinci əsas imtahanı elə öz atana verəsən, canımız qurtara.

Kərim. Qorxma, səhvin olsa biz ölməmişik ki, düzəldərik. De görək, eşqin məğzi, cövhəri, mayası, müəmması, mənası nədir axı?

Durna. Qoy bir fikirləşim!

Kərim. İmtahanda da belə eliyəcəksən?

Durna. Dediyiniz odur ki, odur ki...

Kərim. Zəhrimarın adını de də.

Durna. Adını siz demisiniz də, mənası isə odur ki.

Kərim və Nisə. Hə, nədir ki?

Durna (*gülərək*). Çox ləzzətli şeydir.

Kərim. Dadmısan?

Durna. Əlbəttə.

Nisə. Necə, necə?

Kərim. Nə olar ki? De görək şirindir, yoxsa acı.

Durna. Həm şirindir, həm acı.

Kərim (*Nisəyə*). Barakallah qız doğan! (*Durnaya*) Hə, deməli həm şirindir, həm də acı. Sonra?

Durna. Əsil mənası odur ki, insan gərək öz ata-anasını...

Kərim. Aldada?

Durna. Xeyr, ürəkdən sevə.

Kərim. Aha, daha kimi sevə?

Durna. Öz vətənini, elini!

Kərim. Daha kimi?

Durna. Heç kimi.

Kərim. Bu olmadı ki.

Durna. Sözün qısası insan gərək ataya, anaya məhəbbət yetirə... Daha bundan şirin nə ola bilər ki.

Kərim. Onun acılığından, heç nə demədin axı?

Durna. Acılığı da odur ki, bir də görürsən dünyalar qədər sevdiyin...

Kərim. Oğlandan?

Durna. Xeyr, atadan haqsız məzəmmətlər eşidirsən.

Nisə. Gəl öpüm səni, mənim ağıllı, kamallı balam! Səni görüm min yaşayasan.

Kərim. Yaxşı, bu eşq dərsini sənə kim öyrədib?

Durna. Orta məktəbi qurtaranda Xasay müəllim...

Kərim. Barakallah Xasay müəllim!.. (Kənara) Görünür, mən səhv eləmişəm. (*Durnaya*) Qızım, Leyli Məcnun imtahanını bu sayaq rəvan verə bilsən, heç şəkkim yoxdur ki, əla qiymət alacaqsan. Əla! Nisə, xörəyin hazırdır?

Nisa. Bu saat!

Durna. Bəs siz qonaq getməyəcəksiniz?

Kərim. Afərin! Yaxşı ki, yadımıza saldın. Ay arvad, Heybət kişi bizi gözləyir. Getməsək, yaxşı düşməz. (*Kənara*) Fürsətdir. Əsil imtahan indi başlanacaq. Nisə, düş qabağıma, gedək!

Durna (*sevincək*). Tez qayıdacaqsınız?

Kərim. Necə, tez qayıtsaq məsləhətdir, yoxsa gec?

Durna. Gec də qayıtsaz eybi yoxdur, evdən xatircəm olun!

Kərim. Qızım sən deyən kimi, çalışarıq tələsmiyək. Sən ki, evdəsən.

Bayıra çıxırlar.

Durna. Nə yaxşı oldu? Lap Muradın gələn vaxtıdır. (*Səs eşidir.*) Deyəsən gələn Muraddır. Gedim görüm. (*Həyətə çıxır.*)

Kərim və Nisə pəncərədən otağa atılırlar. Fit səsi gəlir.

Kərim. Arvad, deyəsən hava həyəcanı başlandı axı... (Bayırdan səs eşidilir.) Gəlirlər, gəlirlər.

Nisə. Bıy, başımıza xeyir!

Kərim. Yaxşı, indi biz harada gizlənəcəyik.

Nisə (*mizin arxasında oturub yumruğunu mizə vurur.*) Mən gizlənməyəcəyəm... Qoy gəlsin ona iki kəlmə söz deyəcəyəm.

Kərim. Qalx, ay arvad!.. Tez ol gir bu şkafa, mən də sandığa.

Nisə. Ay kişi, mən şkafa yerləşə billəm?

Kərim - Tez ol. Daha ayrı çarəmiz yoxdur.

Nisa. Bismillah rəhman əlhərim... (*Şkafa girir.*)

Kərim (*sandığa girir*). Bu da mənimki.

Nisa. Ay kişi, qabiliyyətin yoxdur. Gül kimi paltarları əzişdirdin ki...

Kərim (*sandıqdan*). Nisə, ay Nisə!

Nisə. Nə var, a kişi?

Kərim. Deyirəm yuxuya-zada getməyəsən ha...

Durna və Murad otağa girirlər. Muradın əlində budaq var.

Durna. O nədir, Murad?

Murad. Bunu sizin ərik ağacından qırmışam. Cavanlar bu yarpaqları bir-bir yolub "sevir, sevmir" deyə öz bəxtlərini sınayırlar.

Durna. Yəni bundan bir şey öyrənmək olur?

Murad. Buna inanmasam da, yenə öz bəxtimi yoxlamaq istəyirəm. (*Yarpaqları yolur.*) Sevir, sevmir, sevir, sevmir. Sevir.

Kərim (*sandıqdan*). Arvad, ay arvad!

Nisə (*şkafdan*). Nə var, a kişi!

Kərim. Bunlar ki, belə başlayıb, qorxuram bu il meyvə üzünə həsrət qalaq.

Durna. Ürəyim suya döndü ki, sevir, yoxsa sevmir?

Murad. Sevir, Durnacan sevir. (*Oxuyur.*)

Qəlbimi vermişəm, sənə əmanət,
Onu yaxşı saxla amandır, Durna!

Durna

Heç nədən qorxmuram eşqin yolunda,
Məni qorxudan şey hicrandır, Murad!

Murad

Sinəmdə döyünən ürək sənindir, Durna!
Eşqinlə döyünən ürək sənindir, Durna!

Durna və Murad (*birlikdə*)

Qızılgül sənindir, çiçək sənindir,
Varlığım adına qurbandır, Murad (Durna)
Qurbandır, Murad (Durna)
Sənsiz nə mənası gülün, çiçəyin, Murad!
Eşqinlə döyünür təmiz ürəyim, Durna!
Sənsən həyatımın mənası Durna (Murad!)
Eşqimin günəşli dünyası Durna (Murad!)

Murad. Durnacan, de görüm sən həqiqi, səmimi eşqin nə olduğunu heç dərindən düşünmüsənmi?

Durna. Düşünmüşəm.

Murad. Səncə, eşq nədir?

Kərim (*sandıqdan*). Arvad, bu da mənim sualımı verdi ki.

Durna. Eşq, eşq odur ki.

Kərim (*sandıqdan*). Adam gərək öz ata, anasını sevə.

Durna. Eşq iki qəlbin bir döyünməsi, ən gözəl, nəcib arzuların çiçəklənməsi, bir-birinin həsrətilə yanan iki gəncin bir-birinə qovuşması deməkdir.

Kərim (*sandıqdan uca səslə*). Barakallah Xasay müəllim!

Murad. Durnacan, görəsən biz öz arzumuza nail ola biləcəyikmi? Atan, anan bu barədə nə deyir?

Durna. Atam səndən bir az incikdir. Yarışda ona üstün gəlmisən. Yaman əsəbiləşib... Əvvəllər belə deyildi. Hərdən özündən çıxıb fağır anamı yerli-yersiz danlayır.

Nisə (*şkafdan*). Bax, kişi bunu lap düz deyir.

Murad. Amma anan Nisə çox gözəl arvaddır. Ürəyiaçıq, təmiz, səmimi.

Durna. Düzdü.

Nisə (şkafdan). Sağ ola belə kürəkən! Kişi, Durna Muradındır vəssalam.

Murad. Durnacan, mən həm kənd təsərrüfatı sərgisində, həm də olimpiadada iştirak etməkçin sabah Moskvaya yola düşürəm.

Durna. Bilirəm.

Kərim (*sandıqdan*). Nisə, eşidirsən, sabah pay-piyada Moskvaya yola düşürlər.

Nisə (*şkafdan*). Necə, necə? Qızımızı götürüb qaçır?

Kərim. Moskovacan pay-piyada.

Murad. Bütün respublikaların çalıb oxuyanları, gözəl oynayanları ora yığılacaq. Birincilik qazananlara mükafat veriləcək.

Durna. Burda birincisən. Orda da birinci olmasan, qayıtma, orda qal.

Murad (*zarafatla*). Çalışaram birinciliyi qazanmayıb orda qalım.

Durna. Yox, yox, zarafat eləyirəm. Eh, Murad, heç bilmirəm, bu ayrılığa necə dözəcəyəm?

Murad. Bir ay nədir ki?! (*Oxuyur.*)

Arzum budur gündüzlərin
Heç görməsin gecə, Durna!
Sən güləndə bütün qəmlər
Dönsün görüm heçə, Durna!

Gəzərəm eşqin yolunda,
Cananımın sağ, solunda.
Doğru aşiq yar yolunda
Gərək candan keçə, Durna!

Kərim və Nisə qeyri-ixtiyari əl çalırlar.

Murad. Durnacan, mənə bir xatirə olaraq nə verirsən?

Durna sandığı açmaq istəyir. Sonra fikrindən daşınır.

Durna. Eşqinlə döyünən qəlbimi!

Kərim (*sandıqdan*). Barakallah Xasay müəllim! Üzün qara olsun, ay Nisə!

Durna. Murad, de görüm, Moskvada nə oxuyacaqsan?

Murad. İstəyirəm, əvvəlcə o sandığa girsəm neylərsən havasını oxuyum.

Kərim (*sandıqdan*). Arvad, dinmə, bizim havamızı oxuyacaqlar.

Nisə (*şkafdan*). Bizim niyə? Sənin havanı oxuyacaqlar.

Durna. Çox yaxşı olar. Ancaq o havanı əvvəlcə burda mənə oxumalısan.

Murad. Bir şərtlə. Sən də mənə kömək eləməlisən. (*Sazı alır.*)

Sən bir dəli ceyran olsan,
Düzlərə qaçacaq olsan,
Mən bir mahir ovçu olub
Səni ovlasam neylərsən?

Durna

Sən bir mahir ovçu olsan
Məni ovlayacaq olsan,
Mən bir gözəl alma olub
Sandığa girsəm, neylərsən?

Murad

Sən bir gözəl alma olub
Sandığa girəcək olsan,
Mən bir paslı açar olub
Sandığı açsam, neylərsən?

Durna

Sən bir paslı açar olub
Sandığı açacaq olsan,
Mən bir gözəl gəlin olub
Sandıqdan çıxsam neylərsən?

Murad

Sən bir gözəl gəlin olub
Sandıqdan çıxacaq olsan.
Mən bir gözəl oğlan olub
Səni almasam, neylərsən?

Kərim. İndi görərsən neylərəm, haramzadə!

Kərim sandıqdan, Nisə şkafdan çıxır. Murad və Durna qaçırlar. Kərim Muradın dalınca bayıra cumur. Bu dəmdə eyni Murad paltarda, görkəmdə Dursun əlində saz içəri girir. Nisə onu görən kimi şkafa girir. Dursun onu Durna bilir. Çalıb oxuyur.

Dursun

Aşiq mənəm, ay Durna!
Yoxdur sənə tay, Durna!
Düşsün bədbəxt Dursuna,
Eşqindən bir pay, Durna!

(*Dursun şkafı açib Nisəni görür. Özünü itirir.*)

Kərim də həyətdən qayıdıb Dursunu görüb təəccüblənir. Dursun qaçmaq istərkən Kərim sazını alıb, onu kötəkləyir.

Kərim. Get indi görüm Moskova pay-piyada necə gedirsən!

PƏRDƏ

ÜÇÜNCÜ PƏRDƏ

Kərimin həyəti. Ağaclıq, güllük, çiçəklik. Durna ilə Lalə söhbət edə-edə gəlirlər.

Durna. Lalə, niyə çəkinə-çəkinə gəlirsən?

Lalə. Vallah, xəcalət çəkirəm, Durnacan, mən hər bu qapıdan içəri girəndə özümü bir sayaq hiss eləyirəm. Deyirəm, Kərim dayı, Nisə xala buna nə deyərlər axı.

Durna. Çox nahaq! Heç onlardan utanma. Sən mənim kiçik bacımsan. Artıq sən mənim briqadamdasan, özü də alnın açıq, üzün ağ. Bu ev sənin öz evindir. Daha səni gözümdən irağa qoymayacağam. Cavan, gözəl-göyçək qızsan. Niyə bədbəxt olasan axı!

Lalə. Sağ ol. Durna bacı! Heç bilmirəm, bu yaxşılığının əvəzini nəylə, necə çıxım.

Durna. Heç necə. Sənin xoşbəxtliyin hər şeydən vacibdir. Görmürsənmi, indi hamı səndən danışır. Sən öz səadətini öz əlinin zəhmətilə qazanırsan.

Lalə. O öz yerində, sən bir bacı kimi əlimdən tutmasaydın, bəlkə mən indi belə olmazdım. Deyirəm, keç mənim təqsirimdən, səni çox incitmişəm.

Durna. Eh... məni yox... Sən özünü incitmisən.

Lalə (*qəmgin*). On il əvvəl anam ölməsəydi... atam da gedib məni gözümçıxdıya salan başqa bir arvad almasaydı, mən heç vaxt bu həyat yollarında büdrəməzdim. İkinci anam hər gün heçin, puçun üstündə saçlarımdan tutub məni bərk-bərk döyərdi. İki il əvvəl atadan da yetim qaldım. Analığım məni hər kimə olursa olsun ərə vermək istəyirdi. Qonşumuzun o başı batmış oğlu Dursunu da mənimçin analığım gözaltı eləmişdi. Qalanını sən özün məndən yaxşı bilirsən.

Durna. Sən həyata təzədən gəlirsən, Lalə, keçmişi fikrindən, xəyalından çıxart getsin. Uzaq görən gözlərinlə sabaha, gələcəyə bax, sənin bəxtin ordadır, orda. Vaxtı ilə səni bədbəxtliyə, uçuruma sürükləyən o nadanın adını bir daha dilinə gətirmə.

Lalə. Qızıl kimi sözlər deyirsən, Durna! Ancaq bir də o alçağa rast gəlsəm, onu bu əllərimlə salacağam ayaqlarımın altına... Nə yemisən, turşulu aş.

Durna. Onu həyat özü döyüb, sənin döyməyinə ehtiyac yoxdur.

Qəmər tələsik gəlir.

Qəmər. Durnacan, muştuluğumu ver! (*Ona məktub verir.*)

Durna. Məktubdur.

Lalə. Adamındandır.

Qəmər. Xeyr, Muraddandır.

Lalə. Nə təfavütü, adamındır da.

Durna. Sənin canınçın, Lalə... O mənim istəklimdir. Görək nə yazır? (*Oxuyur.*) "Çıxışım çox gözəl keçdi. Görünür, bu günlərdə bizi Kremlə qonaq çağıracaqlar. Moskvada bu qoşmam çox bəyənildi".

Qəmər. Hansı qoşma?

Durna (*oxuyur.*)

İlk bahar görününcə
Könüllər dilə gəldi.
Pərvanələr işığa,
Bülbüllər gülə gəldi.

Nə gözəldir ilk bahar
Dodağında gülüş var.
Düzülüb qatar-qatar
Durnalar gölə gəldi.

Sevin, sevin ey könül,
Başında rəngbərəng tül
Əlində bir dəstə gül
Yar gülə-gülə gəldi.

Sevincim həddən aşdı
Güldüm gözləri yaşlı.
Birdən dilim dolaşdı,
Mənimki belə gəldi.

Lalə. Var olsun, bunu yazan da, yazdıran da!

Qəmər. Yazan, Muraddır. Bəs yazdıran kimdir?

Lalə. Yazdıran bax, bu bəxtəvərdir! (*Durnanı göstərir.*)

Durna. Buy, gör kağız nə vaxt yazılıb? İndi gərək özü burda olaydı ki...

Lalə. Ürəyin suya dönməsin gəlib çıxar. Durna, daha nə yazır?

Durna. Heç nə.

Lalə. Gizlətmə, hamısını oxu! Yaxşı indi ki, özün oxumursan, ver mən oxuyum. (*Məktubu Durnanın əlindən qapır. Durna məktubu geri almağa çalışır.*)

Lalə (*məktubu oxuyur.*)

Mən gələndə yenə səni
Üzü gülər görüm, Durna.
O gün olsun saçlarını
Öz əlimlə hörüm, Durna!

Qoy ürəyim səndə qalsın,
Məhəbbətin məndə qalsın.
Hicran bizdən gendə qalsın,
Qurban sənə ömrüm, Durna!

(*Məktubu Durnaya qaytarır.*)

Durna və Qəmər. Sağ ol, Lalə!

Durna (*məktubun gerisini oxuyur*). "Kənd təsərrüfatı sərgisində kolxozumuz birinci yeri tutan qabaqcıl kolxozlar cərgəsindədir. Mənə qızıl medal veriblər".

Qəmər. Gözümüz aydın! Mən getdim Muradgilə muştuluğa.

Qəmər gedir. Kərim və Nisa gəlir.

Kərim (*Durnaya qəzeti göstərir*). Hə, qızım, oxumusan?

Durna. Xeyr, ata!

Kərim. Deyirəm, gözün aydın! Moskvada ondan yazırlar. Kolxozumuzun üzünü ağardıb. (*Qəzeti Durnaya verir.*) Bu da onun şəkli. Utanma, bas bağrına.

Durna (*utanır*). Ata!

Kərim. Deyirəm, qoy bir qayıtsan onunla haqq-hesabı çürüdək. Hə, qızım necə oldu? Kim deyən oldu? İndi kim qabaqdadır. Siz, yoxsa biz?

Durna. Hələlik siz! Amma dediyiniz kimi bu günün sabahı da var. Yarış davam eləyir.

Kərim. Kimi qorxudursan, eləsin də.

Durna. Ata, görürsənmi, nəcəfləri, dursunları özündən uzaqlaşdıran kimi işlərini yenidən qura bildin.

Kərim. Mənə dərs vermə! Mən özüm öz səhvimi düzəltdim.

Durna. Atacan, bu inadından, mənəm, mənəm deməyindən əl çəkəsən! (*Əlindəki məktub yerə düşür.*)

Kərim. O nədir? (*Qaldırmaq istəyir. Durna ondan tez tərpənir.*)

Durna. Heç.

Kərim. Necə yəni heç. Daha niyə gizlədirsən? Ondan kağız almısan?

Durna. Bəli, ata almışam.

Kərim. Nə olar almısan, al da. Yaxşı nə yazır? Yoxsa yenə atana gülür?

Durna. Xeyr. O qızıl medal alıb.

Kərim. Oxumuşam. Alsın, nə eybi var ki. Bizim briqada isə Keçici Qızıl Bayraq alıb. Ay Nisə, həyəti başdan-başa çilçıraqban eləyək ki, bir azdan hamı bura tökülüşəcək. Heyf... gərək o da gəlib bizim bu cahcəlalı görəydi. Qızım, de görüm, daha nə yazır? (*Yavaşdan zarafatla*). Orda evlənib eləməyib ki?

Durna. Ata...

Kərim. Bir sözdür, dedim də. Daha nə yazır?

Durna. Anama salam yazır.

Nisə (*sevincək, Kərimə acıq verir*). Mənə salam göndərən sağ olsun! Kişi, mən elə əvvəl gündən sənə deyirdim ki, Murad canlara dəyən oğlandır. Sən deyirdin yox. Min yaşasın mənə moskovski salam göndərən!

Kərim. Mənə necə, salam yazır?

Nisə Durnaya işarəylə bildirir ki, yox desin.

Durna. Xeyr, yox, yazmır.

Kərim. Necə, necə?!. Yazmır, yazmasın. Görünür, kağızdakı başqa əhvalatlar mənə salam yazmağa mane olub. Yəqin kağızda yer olmayıb... heç eybi yoxdur. Gəlib görər ki, Kərimgil burda nə möcüzələr yaradıb.

Nisə. Qızım, ona mənim dilimdən yaz ki, ondan ötəri mən də, sən də, atan da yaman darıxırıq.

Kərim. Arvad, gəl sən mənim dilimdən vəkillik eləmə! Bəlkə, mən darıxmıram.

Nisə. Darıxma kişi, darıxma... Qızım, bir söz yaz ki, bütün kolxozçular onunçün darıxır.

Durna. Ata, bəs sizdən nə yazım?

Kərim. Məndən heç nə. (*Durna otağa tərəf gedərkən onu saxlayır.*) Yox, dayan, qızım... Ona yaz ki, mənə də salam yazsın.

Durna (*gülərək*). Ata, sən ki, onu sevmirsən.

Kərim. Ailəmizdən biri sevir, kifayətdir də!

Durna. Ata!.. (*Utanaraq evə gedir.*)

Nisə. Vallah, bu kişinin işindən heç başım çıxmır. Gah deyirsən, düşmənim Muraddır, gah da, deyirsən ki, öz qohum-qardaşım. Sənin felindən heç kəs baş çıxartmaz, heç kəs!

Kərim. Yaxşı, yaxşı, baş aparma. Nisə bir məsələ məni yaman çaşbaş eləyib, axı. Sən sandıqda, mən şkafda olanda...

Nisə (*gülür*). Yox, a kişi, mən şkafda, sən sandıqda olanda.

Kərim. Hə, hə... hərəmiz birində olanda Durnaya eşq dərsi verən Muraddı, yoxsa o Dursun?

Nisə. Əlbəttə Dursun! Onda biz Dursunu kötəkləmədik?

Kərim. Döyməyinə Dursunu döydük. Ancaq əvvəlcə mənim gözümə Murada oxşayan bir şey dəydi, axı.

Nisə. Dursundu, a kişi, Dursun! Murad qızıl kimi oğlandır.

Kərim. Mənə Muraddan məruzə eləmə. Onu səndən yaxşı mən tanıyıram. Atası yerində dünyagörmüş kişiyəm. Böyük-kiçik saymayıb mənimlə kəllə-kəlləyə gəlir. Nə olar? Mən o dikbaşa kim olduğumu bildirərəm!

Nisə. Səhvin var. O dikbaş deyil, mərddir, mərd. Sən istəyirsən ki, Murad da, qohumun Nəcəf və ona oxşayan bir para adamlar kimi sənə yaltaqlansın? Qabağında ikiqat olsun?

Kərim. Mən elə demirəm.

Nisa. Bəs necə deyirsən?! Onu da bil ki, düz adam, təmiz adam dünyasında heç kimin, padşahın da, Allahın da qabağında boyun əyməz. Muradı mən bu sayaq tanıyıram.

Kərim. Afərin Nisə, afərin!.. Sözlərində həqiqət var. Düz sözə nə deyəsən?

Nisə. Sözün qısası, qızı Murada veririk, ya yox?

Kərim (*gülərək*). Yoxsa Moskvadan gələn bürüştə salam saqqızını oğurladı. Qız köçürmək dəm-dəm halvasıdır, məgər? Qoy bir papağımızı qabağımıza qoyub baş sındıraq, görək nə olur.

Nisə Kərimin papağını başından qapıb miz üstə qoyur.

Nisə. Buyur, papağın qabağında... Sındır başını görək!

Kərim hirslənib cəld ayağa qalxır.

Nisə

Utan kişi, heç olmazsa yaşından,
Boş-boş sözlər çıxartma öz başından.
Bir qızım var, bu ellərin gözəli,
Dəyməyibdir əlinə bir yad əli.

Kərim

Deyirsən ki, qızı verək Murada
Sən yaxşı ol, mən pis olum arada?
Sonra gülüb deməzsən ki, aldatdım,
Öz fikrimdən çəkilmərəm bir addım.

Nisə

Qız mənimsə mən razıyam ürəkdən,
Əl çək, kişi, mənəm, mənəm deməkdən.

Kərim və Nisə

Biz nəçiyik sevişirsə könüllər,
Xoşbəxt olsun qoy bu azad nəsillər!

Hilal və bir neçə kolxozçu həyətə gəlir.
Onlar da Nisəyə və Kərimə qoşulub oynayırlar.

Hilal. Salam, Kərim kişi, arvadla həyətdə yaman meydan açmısan ha.

Kərim. Salam, Hilal!.. Belə bir gündə oynamayıb bəs havaxt oynayacağıq.

Hilal. Yaxşı, qonaqları qəbul eləməyə hazırsan? Kolxozçular səni təbrikə gələcəklər.

Kərim. Gəlsinlər, gəlsinlər.

Hilal. Eşitdiyimə görə rayon mərkəzindən və qonşu kolxozlardan da gələnlər olacaq.

Kərim. Ay arvad, sən get işini, gör!

Hilal. Doğrudur. Bir də gördün, aləm axışıb töküldü bura... sonra...

Nisə. Göz üstə, buyurub gəlsinlər... Bir də, ay Hilal, kimi qorxudursunuz... Bütün el-oba yığışıb gəlsə yenə də süfrəmizdə hamıya duzçörək tapılar.

Kərim. Sağ ol, ay arvad!

Hilal. Deyirlər, Murad da bir az əvvəl gəlib çıxıb.

Nisə (*sevincək*). Nə yaxşı oldu? Lap yerinə düşdü.

Kərim. Yaxşı, yaxşı, baş aparma. Get işlə məşğul ol! Hilal, buyurun içəri, bir çay içək!

Hilal. Yox, yaxşısı budur. Biz də gedək kəndin kənarında qonaqları pişvaz eləyək.

Kolxozçular gedirlər. Kərim və Nisə evə keçirlər.
Dursun əlində saz oxuya-oxuya həyətə girir.

Dursun

Sən haralısan haralı, Lalə!?
Uca dağların maralı, Lalə!
Dursun əlindən yaralı, Lalə!
Yaralı, maralı, haralı Lalə!

Lalə səsə çıxır. Dursunu görüb əsəbiləşir.

Lalə. Yenə həyəti nə götürmüsən başına?
Dursun. Hava alıram özümçün.
Lalə. Havanı xalqın həyətində niyə alırsan?
Dursun. Buranın havası döşümə düşür, onunçun.
Lalə. Boş-boş danışma, çıx get! Kərim dayı da evdədir.
Dursun. Lalə, qadası, məni qovursan?
Lalə. De görüm, kimi istəyirsən, kimi?
Dursun (*sazı kökləyib çalır və oxuyur*).

Laləni, Laləni,
Nazlı, mazlı baləni,
Ürəyimi çaləni,
Məni dərdə saləni.
Buy, buy, buy
Buy, buy, buy....

Lalə. Ulamağın öz başına düşsün. Sənə rədd olub, get dedim.
Dursun. Birminci məhəbbətini qovursan?.. Ay qız, imarət tamam-kamal tikilib qurtarıb ey!
Lalə. İmarətin görüm başına uçulsun! (*Səs eşidilir.*) Dursun, evin doğrudan da yıxıldı. Dədən, nənən gəlir.

Lalə otağa keçir.

Dursun. Paho, bu heç yaxşı olmadı ki... Yəqin mənimçin elçiliyə gəliblər. Xəlvəti qulaq asaq, görək nə deyirlər, axı? Harda gizlənim, harda? (*Çaşbaş olur. Nəhayət, otağın altındakı toyuq hininə girir.*)

Nəcəflə Şərəf gəlir. Şərəfin qoltuqları hədiyyə ilə doludur: qucağında qarpız, başında böyük bir zənbil var. Onların hay-küyünə Kərim və Nisə həyətə çıxır.

Kərim. Aha, sizsiniz!
Nəcəf. Əlbəttə, salam-əleyküm, əmioğlu!.. Həmişə şadlıqda olasınız!
Kərim (*könülsüz*). Salam!
Nisə. Salam, ay Şərəf xala!
Şərəf (*qəhqəhə çəkir*). Ayıbdır sənincin. Qızın yerindəyəm, mənə xala deyirsən.
Nisə. Necə, mən sənin qızın yerindəyəm?
Şərəf. Bəs necə, bərkə çəkərsən, deyərəm lap nəvən yerindəyəm. Mənciyəz Nəcəfə adaxlı olanda, sənciyəz iki qarın doğub o biri dünyaya göndərmişdin. Halal süd əmmiş şahidlərim var.
Nisə. Boy, başıma xeyir! Barı bu kişilərdən utan!

Gedib hinin yanındakı ağac altında otururlar.

Nəcəf. Ay əmioğlu, qohum-qardaş, can-cigər, aramızda niyə kin-küdurət olsun, axı!
Kərim. Nə kin-küdurət?! Başa düşmürəm.
Nəcəf. Dursun barədə deyirəm də. Onu sənin, mənim düşmənlərimiz gözdən salır. Canınçün canlara dəyən oğlandır. Ağıllı, kamallı.
Şərəf. Bu barədə mənə çəkib. Kiş-kişlər olsun, atasına çəksəydi, heyvərənin biri olacaqdı.
Nəcəf. Arvad, yum!
Şərəf. Deyirsən, deyirəm. Demə, deməyim, desən deyəcəyəm.
Nəcəf. Düzdür! Sənə çəkməsəydi, canım-ciyərim Kərimlə onun üstündə üz-göz olmazdıq.
Şərəf. Başın batsın, belə oğul! Mən Şərəf hara, qapı-qapı təvəq-qeyə getdi hara!

Dursun hinin gözündən sazın ucuyla Şərəfi vurur. Şərəf qorxudan yerə sərilir.

Şərəf. Vaxsey, məni cin vurdu!
Nəcəf (*Şərəfin yanına cumur*). Sənə nə oldu, ay arvad?!

Şərəf. Vay... məni cin vurdu!

Kərim. Cini də cin vurar! Bu saat!

Kərim hinin ağzını açır. Dursunu bayıra dartır.
Dursunun üst-başı toyuq tüküylə doludur.

Dursun (*bir ağız xoruz kimi banlayır*). Boğulmuşdum ki.

Nəcəf. Dursun, ay səni öküz vursun! Şərəf, özünə gəl, səni vuran, cin deyil, oğlundur.

Kərim. Ay zatı qırıq! Sən bu hinə haçan, hardan gəlib girdin ki, biz görmədik.

Dursun. Yeraltı gəlmişəm, Kərim dayı!

Şərəf. Səni görüm hinə yox, qara yerə girəsən belə oğul.

Dursun. Çox oğul-oğul deyib lovğalanma. Sən imanın, adamı bu sifətdə doğarlar.

Nəcəf. Xamuş!

Dursun. Nə? Camış?

Şərəf (*Nisəyə*). Kişi ki, camış dedi, yadıma düşdü. Söz vaxtına çəkər, Nəcəfcanı, bir gün elə bax, bu vaxtlar naxır çöldən qayıdanda heyvancigəzim yapışır camışın quyruğundan dart, ha dart! (*Nisənin qolunu dartır.*) Camış da eləmə tənbəllik bir buynuz ilişdirir balamın ombasına. (*Bir yumruq Nisəyə vurur.*) Biz dedik uşaq öldü.

Dursun. Heyf deyiləm.

Şərəf. Sən demə, allahın nəzəri üstündəymiş. Hə, sonra nəzirniyaz, pir, çıldaq, nə başınızı ağrıdım, balamın yeddi canı varmış, ölmədi.

Dursun. Sən nə danışırsan, itəm, pişiyəm ki, yeddi canım olsun.

Kərim. Ölsəydi, böyük itki olardı.

Nəcəf. Əlbəttə!

Nisə (*istehza ilə*). Heç birinizə göz dəyməsin, heyfsiniz, heyf.

Şərəf (*hirsli ayağa qalxır*). A kişi, düş qabağıma gedək! Görmürsən ki, öz qohumunuz evində yad qızı bizi adam yerinə qoymur.

Nisə. Xeyr, mən elə demədim.

Kərim. Bir sakit olun, görək Nəcəf nə istəyir?

Nəcəf. Onu deyirəm ki, qohumluq, dostluq xatirinə Dursunu bağışla getsin. Bilirəm, özünü bir qədər yaxşı aparmayıb, neyləyəsən, uşaqdır da.

Kərim. Uşaqdır?

Nəcəf. Bəs necə?.. Bu dəfəlik keç günahından! Bir qələtdir eləyib. Daha eləməz.

Kərim. Eləməz? Bu sözü sizdən min kərə eşitmişəm.

Şərəf. Nə olar? Bir də eşit, olsun min bir kərə. Kərim kişi onun günahını bağışla bu əmigəlininə... Bu axır vaxtlarda balaciyəzim özünə çox yaxşı bir peşə tapıb.

Kərim. Nə peşə?

Şərəf. Qoy o olsun aşıq Murad, bu da aşıq Dursun. Baxıb görərik kimdir əsil aşıq.

Kərim. Aşıq?

Nəcəf. Bəli, bəli aşıq... Biz onu imtahandan keçirmişik. Biz də özümüzə görə bir şey qanırıq, ya yox. Canınçın evdə şəbih çıxarır ey... uzun işdir! Kefi gələndə bilirsən nə şədd eləyir. Oğlum, bir ağız de, Kərim əmin də görsün şücaətini.

Dursun. Görsün də.

Şərəf. Başla, dünən oxuduğunu.

Dursun. Zakaz-makaz lazım deyil. Özüm biləni oxuyacağam. Dədəsi, tez ol züy tut görək!

Nəcəf. Bu saat! (*Cibindən balaban çıxarıb, çalır.*)

Dursun. Bir barmaq aşağı, yox, bir barmaq yuxarı. (*Meydan sulayır, gah qabağa, gah dala gedir.*)

Nəcəfin başına bax,
Şərəf tək yoldaşına bax,
Kərim dayı orden alıb
Dursunun yaddaşına bax.

(*Boğazı tutulur.*) Bir yumurta.

Şərəf hindən bir yumurta götürüb sındırır və Dursuna içirir.

Dursun. Şərəfin başına bax!.. (Yenə səsi tutulur.) Məmə, birini də...

Nisə. Yox, bu olmadı.

Şərəf. Uşağım evdə də yumurtasız oxumur. Hindəki yumurtaların hamısı onun boğazına gedir.

Kərim. Onda, gərək hər aşıqdan ötəri bir toyuq ferması açılsın ki.

Nəcəf. Uşaq səndən utanır ey... yoxsa evdə bir şəbeh çıxarır ki.

Kərim. İnanıram, inanıram.

Nəcəf. Yaxşı, Dursun sabahdan qayıdır kolxoza?

Kərim. Yox, sabahdan Dursun qayıtmır kolxoza. Nahaq təvəqqeyə gəlmisiniz. Lap nahaq! Mənciyəz xalq, dövlət işində qohum-filan tanımıram. Dursun kimilərə kolxozda yer yoxdur.

Dursun. Kərim dayı, heç mənsiz də kolxoz olar?

Kərim. Görürsünüz ki, olur. Götürək elə o Laləni... Onu kim yoldan eləmişdi? Dursun. Onu kim o kökə salmışdı? Dursun! Nəcəf! Sənin bu xeyrə, şərə yaramaz oğlun iş adamı deyil.

Dursun. Deyirsən, Lalə iş adamıdır?

Kərim. Nə qədər ki, sənlə oturub-dururdu yaxşı işləmirdi. Amma indi onu heç tanımaq olmur.

Nəcəf. Yaxşı, bu başıbatmışa nə çarə eləyək?

Kərim. Mən həkim deyiləm.

Nəcəf. A Kərim ey, deyirəm gedəni evləndirək, bəlkə ağlı başına gələ.

Kərim. O özünü saxlaya bilmir, arvadı necə saxlayacaq?

Dursun. Danışdı da... Alsınlar, gör necə saxlayıram. Dədəm Nəcəfin, nənəm Şərəfin zapasına nə gəlib.

Durna otaqdan çıxıb pilləkən üstə dayanır. Söhbətə qulaq asır.

Kərim. Başında ağlı olan qız ona getməz!

Dursun. Yəni allahın Laləsi də mənə gəlməz?

Kərim. Gəlməz. Çünki indi siz ayrı-ayrı adamlarsınız.

Dursun. Əşi, özü mənə min dəfə deyib, toyumuzu eləməsən zorla gedib girəcəyəm atan Nəcəfin xarabasına. Bir də məndən başqa kimdir o zəhər tuluğunu alan?!

Lalə (*pilləkəndən aşağı enir*). Kimə deyirsən zəhər tuluğu, ay gic-gici!

Dursun. Boy Laləsi...

Lalə. Rədd ol, həyasız!

Şərəf (*onun üstünə cumur*). Mənim balama deyirsən həyasız? Hara qaçırsan? Dayan görüm!

Lalə həyətdən çıxır.

Dursun. Öyrədiblər... İşin yoxdur.

Kərim (*Dursuna*). Oğlum, bir bura gəl! Səndə təqsir azdır.

Dursun. Alıram boynuma.

Kərim. Doğru deyiblər ki, balıq başdan qoxuyar. (*Nəcəfi göstərir.*)

Nəcəf. Nə? Balıq! Gedək oğlum! Heç eybi yoxdur! Mən bir də sənin bu qapından içəri girsəm, nakişiyəm, nakişi.

Kərim. Bu təntənəli günümüzdə qanımızı qaraltmayın, görək. Xoş gəldiniz! Yol açıqdır.

Şərəf (*şeylərini yığışdırır*). Gedək, heç eybi yoxdur.

Gedə-gedə deyinirlər.

Dursun. Məməsi, dədəsi, gedək.

Şərəf. Heç eybi yoxdur. Örkən nə qədər uzun olsa yenə gəlib doğanaqdan keçəcək. Bundan qabaq xoruz yoxdu, sabah açılmırdı?

Dursun. Qədrimi bilmədilər, heyf məndən, itirdiniz məni.

Gedirlər.

Nisə. Boy başıma xeyir!.. Dursunu qınama, kişi. Bu qocalarda həyadan, abırdan əsər-əlamət yoxmuş, yox.

Kərim. Gedək, ay arvad; ara yerdə xörəyimiz soyudu. (*Otağa getmək istərkən, kolxozçular gəlirlər.*)

Kərim. Xoş gəlmisiniz! Xoş gəlmisiniz!

Xor

Sağ ol Kərim, var ol Kərim!
Biz heyranıq qüdrətinə.
Bizim ellər qiymət verir
Bu mənalı zəhmətinə.

Dost ellərin qüvvəti var
Bükülməyən qollarında.
Alnın açıq, üzün ağdır
Qalibiyyət yollarında.

Kolxozçular. Sizi ürəkdən təbrik eləyirik!

Kərim. Mən də sizi təbrik eləyirəm. Bundan da xoş günləriniz olsun.

Qəmər (*qaçaraq gəlir*). Gəlirlər, gəlirlər... O da gəlir.

Nisa. Başa düşmədik. Gələnlər kimlərdir? O gələn kimdir?

Qəmər. Durnadan soruşun, desin sizə. Onu hamıdan yaxşı o tanıyır.

Səhnə arxasından Muradın səsi eşidilir.

Durna. Odur, o...

Kərim. Qızım, utanma, çıx qabağına.

Nisə. Kişi, gələn... Moskovdan mənə salam göndərən oğlandır.

Murad bir dəstə kolxozçu ilə gəlir. Görüşürlər.

Murad. Salam, yoldaşlar!

Nisə. Niyə belə gec?

Kərim. Onu qınama. Sən Moskovaya pay-piyada gedib-gəlməyi asan bilirsən?

Murad. Salam, Kərim dayı!

Kərim. Salam! Nisə, axır mən də öz Moskov salamımı aldım. Murad, oğlum, qızıl nişanını da ürəkdən təbrik eləyirəm... haqqındır, almısan.

Durna. Orda heç bizi yada salırdınmı?

Kərim (*gülərək*). Bizi niyə, məni desənə!

Murad. Kərim dayı, sizi də, onu da.

Kərim. Daha mənə yox da. Bizi də ona görə.

Murad. Kolxozumuzda nə var, nə yox?

Kərim. Onlardan soruş.

Lalə. Niyə, işlərimiz çox yaxşıdır.

Murad. Boy, Lalə!

Lalə. Kərim dayının briqadası hamını ötüb.

Murad. Çox şadam!

Durna. Lalə indi başqa qızdır. O, indi bizim briqadamızda işləyir.

Murad. Çox gözəl! Kərim dayı, daha məndən incik deyilsən ki?

Kərim. İncik idim... Daha yox. A Hilal, niyə dayanmısan? Tez keç evin dalındakı qoçu kəs, yaxşı bir kabab yeyək.

Hilal. Baş üstə! (*Gedir.*)

Lalə. Kərim dayı, qoy Murad bizə Moskvada gördüklərindən danışsın.

Kolxozçular. Danışsın, danışsın.

Murad. Bu gözlərim üstə!

Ona saz verirlər.

Gözəl Moskvada məhəbbətlə mən
Gəzib addım-addım hər yeri, gördüm.
Ellər paytaxtında, doğma şəhərdə
Gülür insanlığın səhəri, gördüm.

Sülhün beşiyidir torpağı, daşı,
Hər zaman göylərə ucalır başı.
Doğma Bakımızın böyük qardaşı
Paytaxtlar paytaxtı şəhəri gördüm.

Kütləvi rəqs başlanır.

Xor

Sülhün xoş nəğməsilə açılır hər gün səhər,
Vətənin bayrağına yazılır sonsuz zəfər.
Təbiət dəyişir, qüdrətimizlə,
Həyat gözəlləşir, zəhmətimizlə.
Sevinir nəsillər, gülür candan, ürəkdən
Var olsun bu ellər, var olsun azad vətən
Günəşi salamlayır kəndi, şəhəri,
Gülür kommunizmin al şəfəqləri.

Hamı rəqs edir.

PƏRDƏ

1947

GƏLDİ-GEDƏR

Dörd pərdəli komediya

İŞTİRAK EDƏNLƏR

Qorxmazov	– 55 yaşında
Dünya	– 40 yaşında
Dilavər	– 60 yaşında
Bayramalı	– 45 yaşında
Gülara	– 25 yaşında
Dəmirov	– 50 yaşında
Nadir	– 30 yaşında
Fatı	– 45 yaşında
Rəhilə	– 25 yaşında
Milisioner	– 35 yaşında

BİRİNCİ PƏRDƏ

Modalar atelyesi. Qorxmazovun kabineti. Otağın iki qapısı var. Ustalar, işçilər, müştərilər gəlib Qorxmazovu soruşurlar. Otağın koridora pəncərəsi də vardır. Qapıçı Dəmirov Qorxmazovu soruşanları bayıra çıxarır. Qorxmazovun başı üstündə bu şüar yazılmışdır:

"Əyninə paltar zakaz vermə çasni masterə,
Pullarını vozduxa sovurma napras yerə".

Dəmirov. Yoldaş qırğom, tavariş qırğom, başına dönüm qırğom, qadanı alım qırğom!

Müştərilər. Canım, bizə müdir gərəkdir.

Dəmirov. Anam qırğom, bacım qırğom, bayıra, bayıra...

Dilavər (*gəlir*). Hanı bu Qorxmazov?

Dəmirov. İndicə gələr. Müavini Gülara öz otağındadır ki...

Dilavər. Çün arvad tayfasilə alış-verişim yoxdur. (*Gedir.*)

Müştərilər yenə içəri girmək istəyirlər.
Dəmirov onları bayıra çıxarır.

Dəmirov. Qadanızı alım bayıra, başınıza dönüm bayıra.

Bayramalı (*gəlir*). Salam! (*Əlində zağarası getmiş yekə bir portfel vardır.*)

Dəmirov. Əleykəssalam.

Bayramalı. Qorxmazov gəlib?

Dəmirov. Hələ yox... Aşna bazar günü bostanımıza gedirik? Nəyimiz var bostanda?

Bayramalı. Xiyarımız da var, pomidorumuz da... Ancaq unutma ki, bostanda araq bitmir ha. (*Gedir.*)

Baş usta (*əlində paltar bir neçə adamla içəri girir*). Qorxmazov yoldaş hanı?

Gülara da gəlir.

Gülara. Hanı bu Qorxmazov?

Dəmirov. Gəlməyib, səhərdən aləm onu axtarır.

Gülara. Onu telefonda vacib bir yerdən soruşurdular...

Daha bir neçə müştəri gəlir.

Müştəri. Belə də iş olar... Saat on ikidir. Direktor hələ də yerində deyil.

Dəmirov. Buyurun onun sağ əli Gülara xanımla danışın.

Gülara. Sözünüzü mənə də deyə bilərsiniz, qulaq asıram.

Müştərilər (*bir səslə*). Yoldaş direktor, mənim kostyumum, mənim paltom, mənim şlyapam, mənim tumanım...

Gülara (*Qorxmazovun stolunun dalında oturur*). Ancaq bir-bir danışın.

Müştəri. Mən keçən il bu vaxt sizin atelye modaya...

Dəmirov (*pəncərədən baxaraq*). Aha, odur, Qorxmazov gəlir.

Qorxmazov (*içəri girir*). Dəmirov! Sənə min kərəmlə deməmişəm ki, mən olmayanda kabinetimə heç kəsi buraxma? Hanı sənin nizamlı-intizamlı kulturan, hanı?

Dəmirov. Deyirəm qulaq asmırlar.